

GroenLinks-delegatie in het Europees Parlement – politiek jaarverslag 2006

'Europa verkeert in een impasse', lees je vaak. Het is waar dat grote doorbraken uitblijven, terwijl ze op een aantal terreinen wel hard nodig zijn: een Europese aanpak van het energie- en het migratievraagstuk, bijvoorbeeld, of een akkoord over constitutionele hervormingen. Maar er gebeurt natuurlijk wel van alles op het gebied van Europese wetgeving en beleid. De Eurodelegatie van GroenLinks heeft het er druk genoeg mee.

Uitbreiding

De belangrijkste gebeurtenis van het afgelopen jaar was de toetreding van Roemenië en Bulgarije tot de Europese Unie, die op 1 januari jongstleden haar beslag kreeg. Die toetreding bleef tot ver in 2006 onzeker. Op een aantal cruciale gebieden, zoals de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en de bestrijding van corruptie, bleven de twee landen grote tekortkomingen vertonen. Het Europees Parlement had in 2005 voorwaardelijk ingestemd met de toetreding. Op initiatief van Joost Lagendijk had het parlement bedongen dat het nauw betrokken zou blijven bij de evaluatie van de broodnodige hervormingen.

Roemenië was jarenlang het grootste zorgenkind. In de afgelopen jaren heeft met in Boekarest veel werk verzet, en Bulgarije als het ware 'ingehaald'. Vandaar ook dat de Groene fractie in het Europarlement, na bezoeken aan beide landen en ontmoetingen met plaatselijke NGO's, er op voorstel van Joost voor pleitte om de toetreding van de twee landen te ontkoppelen: Roemenië in 2007, Bulgarije in 2008. De grote politieke fracties verhinderden dit echter. Wel bereikte Joost dat het parlement in zijn visie op de toekomst van het uitbreidingsproces een duidelijke les trok: de EU moet uitbreidingslanden niet meer aan elkaar koppelen, maar elk op hun eigen merites beoordelen. (Denk daarbij met name aan de Westelijke Balkan.) Deze opvatting werd in december 2006 overgenomen door de Europese regeringsleiders.

Westelijke Balkan

De Westelijk Balkan, de verzameling staatjes voortgekomen uit het voormalige Joegoslavië plus Albanië, riskeert het slachtoffer te worden van de groeiende 'uitbreidingsmoehed' in Europa. Het afgelopen jaar heeft Joost zich er voor ingezet om bij het Europese en Nederlandse publiek, en binnen de politiek, meer aandacht te krijgen voor deze regio. Een duidelijk EU-perspectief voor de Westelijke Balkan is nodig, alleen al omdat het gebied sinds de toetreding van Roemenië en Bulgarije midden in de EU ligt. Vol lidmaatschap van de EU moet het doel zijn, en substantiële financiële hulp het middel, om er voor te zorgen dat de mensen in de 'achtertuin' van Europa ook kunnen delen in de Europese vrede en voorspoed. Joost heeft zich afgezet tegen het populisme van Nederlandse en Europese politici die probeerden in te spelen op angstgevoelens bij de bevolking voor verdere uitbreiding. Uiteindelijk heeft het Europees Parlement eerder gedane toezeggingen aan de Westelijke Balkan bekrachtigd. De Europese regeringsleiders hebben dat ook gedaan.

Joost is in 2006 benoemd tot rapporteur van het Europees Parlement voor Kosovo. Begin 2007 zal VN-gezant Ahtisaari een voorstel doen voor de toekomstige status van Kosovo, dat sinds het bombardement op Servië in 1999 direct door de Verenigde Naties bestuurd wordt. Over die status moet uiteindelijk de VN-Veiligheidsraad een beslissing nemen. Joost vindt dat die beslissing eenduidig moet zijn, niet voor

meerdere uitleg vatbaar. Hij presenteerde in december een werkdocument aan het parlement dat moet leiden tot een duidelijk standpunt van het parlement en de lidstaten over de toekomstige status van de voormalige Servische provincie en de rol die de EU er zal moeten spelen.

Joost is in juni naar Kosovo en Servië gereisd om met betrokkenen te praten over de situatie. Hij ontmoette Albanese vertegenwoordigers van het voorlopige zelfbestuur, vertegenwoordigers van de verschillende in Kosovo levende minderheden en vertegenwoordigers van de Kosovo-Serviërs in het Noorden, in Mitrovica. Ook had Joost veelvuldig contact met Ahtisaari. Uiteindelijk heeft hij in zijn werkdocument in grote lijnen aangegeven hoe de toekomstige status van Kosovo er uit moet zien: onafhankelijkheid ja, maar met een soevereiniteit die voorlopig aan banden gelegd wordt door de internationale gemeenschap. Dat betekent dat op een aantal cruciale gebieden de internationale gemeenschap kan ingrijpen, mocht de Kosovaarse regering de rechten van minderheden of de criminaliteitsbestrijding in gevaar brengen. Maar de aanwezigheid van en de mogelijkheid tot ingrijpen door de internationale gemeenschap moeten beperkt blijven. De Kosovaren dienen zelf de verantwoordelijkheid te gaan dragen voor de opbouw van hun staat. De internationale gemeenschap moet het lokaal bestuur bijstaan, niet vervangen.

Turkije

Als voorzitter van de Turkije-delegatie van het Europees Parlement heeft Joost zich ingezet voor de vrijheid van meningsuiting in Turkije, voor de rechten van de Koerden en voor de beëindiging van het isolement van de Turks-Cypriotische gemeenschap. In talrijke interviews in de Turkse pers en door aanwezig te zijn bij processen tegen schrijvers en journalisten heeft hij zich sterk gemaakt voor de afschaffing van het wetsartikel dat 'belediging van de Turkse identiteit' strafbaar stelt.

Zelf was Joost eind 2005 aangeklaagd voor belediging van het Turkse leger. De openbaar aanklager besloot in februari 2006 echter om Joost niet te vervolgen. In de onderbouwing van die beslissing wordt verwezen naar een uitspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens. Deze behandelt de toepassing van artikel 10 uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens over vrijheid van meningsuiting. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen enerzijds meningsuitingen op basis van overtuigingen, al dan niet schokkend of beledigend, en meningsuitingen bedoeld om de openbare orde met geweld te ontwrichten. Volgens de uitspraak waarnaar verwezen wordt, mogen overheden alleen aan deze laatste vorm van meningsuiting beperkingen opleggen. Aldus had de aanklacht tegen Joost een welkome precedentwerking.

In een open brief in Turkse en internationale media heeft Joost zich ingezet voor een nieuw elan in de vreedzame strijd van de Koerden voor meer rechten in Turkije. Hij riep de gematigde Koerdische leiders op om uitdrukkelijk afstand te nemen van gewelddaden gepleegd door de PKK, om een dialoog met Ankara mogelijk te maken. Tegelijkertijd veroordeelde hij het geweld dat het Turkse leger gebruikt. Een aantal Koerdische politici van formaat heeft zich vervolgens in de loop van 2006 uitgesproken voor een eind aan het geweld en een vreedzame dialoog. In de zomer van 2006 heeft de PKK ook daadwerkelijk een eenzijdige wapenstilstand afgekondigd. Ook al blijft de situatie in het zuidoosten uitermate gespannen, er is wel degelijk een opening voor vooruitgang. Joost blijft zich ervoor inzetten dat beide

zijden, de Turkse regering en de Koerden, hier optimaal gebruik van maken om economische ontwikkeling en vrede mogelijk te maken in de Koerdische gebieden, en de Koerden de politieke en culturele rechten te verlenen waarop ze recht hebben.

Joost heeft een belangrijke rol gespeeld in het debat, eind 2006, over de voortgang van de toetredingsonderhandelingen met Turkije. Hij heeft door interviews op televisie en artikelen in de krant de complexiteit van de kwestie-Cyprus in herinnering gebracht. Eind 2006 was door de Raad van Ministers als deadline gesteld aan Turkije voor implementatie van het Ankara-protocol, de aanvulling op de douane-unie tussen de EU en Turkije die Turkije verplichtte schepen en vliegtuigen uit Cyprus toe te laten tot zijn (lucht)havens. Turkije houdt zich niet aan die verplichting. Maar ook de EU verzaakt. Zij is haar belofte uit 2004 om de Turks-Cypriotische gemeenschap uit haar isolement te halen niet nagekomen.

Politici van zo ongeveer alle Nederlandse partijen spraken zich uit voor het stopzetten van de onderhandelingen met Turkije. Joost pleitte ervoor een aantal onderhandelingshoofdstukken op te schorten, maar vooral niet de deur dicht te gooien. Het compromis dat de EU-ministers van Buitenlandse Zaken in december bereikten was een goed compromis. Aan de ene kant straft de Raad Turkije terecht voor het niet nakomen van haar verplichtingen. Aan de andere kant beloofden de ministers de economische isolatie van de Turkse gemeenschap op Noord-Cyprus te zullen beëindigen. Die toezegging kan de weg effenen voor een spoedige oplossing van de impasse rond Cyprus. Alle aandacht kan dan uitgaan naar de problemen die er echt toe doen, zoals de vrijheid van meningsuiting en de situatie van de Koerden.

Afghanistan

Voor de derde keer organiseerde Joost in 2006, samen met het Europese Netwerk van NGO's in Afghanistan, een discussiebijeenkomst in het Europees Parlement. De NAVO, de EU-afgezant in Afghanistan en Europese NGO's wisselden ervaringen uit. In Afghanistan proberen hulpverleners zo weinig mogelijk openlijke contacten te hebben met militairen. Dat vergemakkelijkt het winnen van het vertrouwen van de lokale bevolking. Dit gegeven maakte het ronde-tafelgesprek in Brussel met een vertegenwoordiger van de NAVO extra interessant: NGO's en leger konden elkaar vrijelijk vragen stellen en problemen voorleggen. Het gesprek leidde niet tot een magische oplossing voor de problemen in Afghanistan. Maar het bood de hulpverleners de mogelijkheid om de NAVO en de EU duidelijk te maken wat voor hen de grootste knelpunten zijn, en gaf de NAVO en EU tegelijkertijd de mogelijkheid hun vaak bekritiseerde strategie toe te lichten. Joost hoopt ook dit jaar weer gezamenlijk met het NGO-netwerk een bijeenkomst te organiseren, gekoppeld aan een grotere conferentie van de Groene fractie over de situatie in Afghanistan.

Islam

In maart organiseerden Joost en Kathalijne de internationale conferentie *Islam in Europe*. Deze was onderdeel van een project dat de uitwisseling beoogt van interessante en bruikbare voorbeelden van initiatieven die het vredig samenleven van moslims en niet-moslims in Europa kunnen stimuleren. De conferentie werd afgesloten met een heftig en drukbezocht debat tussen Tariq Ramadan, prominent pleitbezorger van een Europese islam, en Daniel Cohn-Bendit, de fractievoorzitter van de Europese Groenen die wantrouwend staat tegenover elke vorm van

georganiseerde religie. Een belangrijke conclusie van de conferentie was dat het in Europa bruist van de creatieve integratieprojecten voor en door moslims. Joost is verder gegaan met de voorbereidingen van het boek dat hij samen met PvdA-collega Jan Marinus Wiersma schrijft over de betrekkingen tussen de Europese Unie en islamitische landen. De kernvraag van het boek is: hoe kan Europa het democratisering- en moderniseringsproces vooruit helpen in buurlanden van de EU waar de meerderheid van de bevolking moslim is? Dit leidt naar een tweede vraag: welke houding moet Europa aannemen ten opzichte van één van de belangrijkste spelers in het hervormingsproces in de landen in kwestie, namelijk de 'politieke islam'? Joost en Jan Marinus spraken met meerdere wetenschappers, journalisten en politici in landen als Turkije, Egypte, de Verenigde Staten en Marokko.

Mensenrechten

Onder het mom van terreurbestrijding worden er steeds meer persoonlijke gegevens van onschuldige burgers verzameld en opgeslagen. Regeringen laten het vaak na om verantwoording af te leggen over het nut en de noodzaak van deze verzameldrift. Kathalijne Buitenweg pleit voor een strikte naleving van de Europese privacyregels.

In mei 2006 werd het akkoord tussen de EU en de VS over de overdracht van passagiersgegevens in de luchtvaart nietig verklaard door het Europees Hof van Justitie. De regeringen van de EU-landen hadden het akkoord op een ondemocratische wijze doorgedrukt door het af te doen als een technische kwestie. Het Hof oordeelde dat de overdracht van gegevens zoals creditcardnummers en maaltijdkeuze aan Amerikaanse autoriteiten geen technische actie was, maar een ingrijpende maatregel waar democratische verantwoording over diende te worden afgelegd. Deze zaak was mede op initiatief van GroenLinks aangespannen. Na de uitspraak heeft Kathalijne in een open brief de Tweede-Kamerleden op het hart gedrukt te beletten dat minister Donner van Justitie zou instemmen met een nieuwe overeenkomst met de VS. In oktober zwichtte de EU voor Amerikaanse druk en stemden de regeringen toch in met een nieuw, tijdelijk akkoord. Volgens Kathalijne is de gegevensbescherming in dit akkoord een wassen neus. Het akkoord gaat vergezeld van een *side-letter* waarin het Amerikaanse ministerie van Binnenlandse Veiligheid alle privacybepalingen die in het akkoord zijn vastgelegd onderuithaalt.

Verder werd dit jaar bekend dat SWIFT, een Europese onderneming die fungeert als intermediair om het internationale bankverkeer te vergemakkelijken, bankgegevens overdraagt aan de Amerikaanse autoriteiten. Volgens GroenLinks staat het buiten kijf dat de Amerikaanse regering inzage moet kunnen krijgen in de financiële situatie van vermoedelijke terroristen, maar de opsporingsmethodes dienen openbaar te zijn en de Europese privacyregels moeten volledig worden nageleefd. De EU moet een wettelijk kader opstellen voor dergelijke gegevensuitwisselingen, mét de nodige waarborgen.

CIA-vluchten

"Mijn reisje naar Macedonië eindigde in een enkeltje Afghanistan," verklaarde Khaled el-Masri, Duitser van Libanese afkomst, voor de tijdelijke commissie van het Europees Parlement die belast is met onderzoek naar de illegale CIA-activiteiten in Europa. El-Masri is door de CIA ontvoerd en maandenlang zonder vorm van proces

in een Afghaanse cel verhoord over banden met Al-Qaeda. Uiteindelijk is hij vrijgelaten omdat de Amerikanen hem verwisseld hadden met iemand anders.

Dit jaar heeft deze commissie, waarvan Kathalijne lid is, veel soortgelijke getuigenissen gehoord van voormalige gedetineerden, advocaten, journalisten en mensenrechtenorganisaties. Ook regeringsfunctionarissen zijn aan de tand gevoeld. Eind april kwam de commissie met het eerste tussentijdse rapport, waaruit bleek dat er genoeg bewijs was om aan te nemen dat Europese regeringen actief dan wel passief hebben meegewerkt aan de illegale overdracht van gevangenen naar Guantánamo en elders. Volgens Kathalijne was hiermee de bewijslast verschoven naar de nationale regeringen. Ook in geval van passieve samenwerking met de CIA waarbij mensenrechten zijn geschonden, is een land aansprakelijk. Toch blijft de Nederlandse regering weigeren onderzoek in te stellen naar het gebruik van het Nederlandse luchtruim en grondgebied door de CIA voor illegale doeleinden.

De druk vanuit het Europees Parlement en de Raad van Europa is gelukkig niet zonder resultaten gebleven. Andere Europese lidstaten, zoals Duitsland en Italië, zijn wel onderzoeken begonnen. Bovendien gaf president Bush in september toe dat er geheime CIA-gevangenen bestonden, waardoor Balkenende en Bot, en vele andere Europese leiders die het allemaal maar niet wilden geloven, in hun hemd kwamen te staan.

Eind november zijn de voorlopige eindconclusies van de onderzoekscommissie bekend gemaakt. Een *smoking gun* heeft zij niet gevonden, wel een opeenstapeling van sterke aanwijzingen dat er ook in Europa mensen illegaal zijn vastgehouden. EU-buitenlandcoördinator Javier Solana en terrorismecoördinator Gijs de Vries zijn onder vuur komen te liggen, omdat ze informatie hebben achtergehouden en niet genoeg druk hebben uitgeoefend op de lidstaten en de VS om de onderste steen boven te krijgen.

Begin 2007 zal de commissie haar eindverslag uitbrengen en aanbevelingen doen voor verdere actie.

Discriminatie

De Europese wetgeving verbiedt ongelijke behandeling op grond van ras of etnische afkomst op allerlei gebieden. Daarentegen is discriminatie op grond van seksuele geaardheid, geloof, leeftijd of handicap alleen verboden op het gebied van arbeid en beroep. De Europese regels laten dus toe dat homo's en gehandicapten gediscrimineerd worden bij bijvoorbeeld het sluiten van een lening of een huurcontract. Kathalijne vindt dit onderscheid onverdedigbaar. Ze schreef daarom zelf een nieuwe antidiscriminatie-richtlijn en overhandigde deze symbolisch aan de Europese Commissie. Hiermee wil zij de Commissie bewegen om maatregelen te nemen om iedereen in Europa te beschermen tegen discriminatie.

Onlangs heeft het Europees Parlement Kathalijne benoemd tot rapporteur voor de naleving van de richtlijn tegen rassendiscriminatie. Dat is een goede uitgangspositie om misstanden in de lidstaten aan de kaak te stellen en de druk op de Commissie verder op te voeren.

2007 is uitgeroepen tot het *Europees jaar voor gelijke kansen*. Het mag niet bij mooie woorden blijven.

Vrijheid van meningsuiting

2006 was het jaar van de cartoonrellen. Spotprenten over de profeet Mohammed in een Deense krant veroorzaakten grote opschudding in islamitische landen. De Europese Commissie opperde een gedragscode voor de pers over de omgang met religie. GroenLinks vroeg direct om opheldering en maakte duidelijk elke inperking van de persvrijheid ongewenst was. Elke cartoonist, journalist en schrijver moet in volle vrijheid zijn of haar mening kunnen geven. Wie zich beledigd of gekwetst voelt, kan naar de rechter stappen.

Strafrecht

De EU begeeft zich steeds meer op het terrein van het strafrecht, van oudsher een nationale aangelegenheid. De Commissie voelt zich gesterkt door een arrest van het Europees Hof, dat het opnemen van strafrechtelijke sancties in milieuriichtlijnen billijkt. Hoewel er op milieugebied zeker een aantal grensoverschrijdende problemen zijn die om een geharmoniseerde strafrechtelijke aanpak vragen – denk aan illegale afvaltransporten – pleit Kathalijne voor terughoudendheid op dit gebied. Nu de Europese Grondwet is afgeserveerd en er nog geen alternatief voor in de plaats is gekomen, moet de EU niet sluipenderwijs meer bevoegdheden op het gebied van strafrecht naar zich toetrekken. Het opgeven van het nationale vetorecht is voor GroenLinks bespreekbaar, maar alleen in samenhang met verbetering van de grondrechtenbescherming en een scherpe afbakening van de Europese bevoegdheden.

Daarom heeft Kathalijne zich verzet tegen een wetsvoorstel om strafrechtelijke sancties te introduceren voor het namaken van goederen. Volgens GroenLinks is de dwingende noodzaak van een geharmoniseerde aanpak, bovenop de bestaande internationale akkoorden over bescherming van intellectuele eigendom, niet bewezen.

Het grootste deel van het strafrecht valt nog onder de intergouvernementele ‘derde pijler’ van de EU. Eén van de initiatieven op dit terrein beoogt lidstaten te verplichten om hun eigen onderdanen die over de grens in de cel zitten, terug te nemen. In een gevangenis in eigen land kan men zich namelijk beter voorbereiden op de terugkeer in de maatschappij. Het voorstel werd in de Raad van Ministers geblokkeerd door Polen, dat van mening is dat de gedetineerde zelf moet instemmen met het uitzitten van zijn of haar straf in eigen land. Kathalijne steunt het Poolse standpunt. Soms heeft een gedetineerde sterkere banden met het ‘gastland’ dan met het eigen land.

Drugs

Mede op initiatief van Kathalijne vond in november een conferentie plaats in het Europees Parlement over de gevolgen van het huidige internationale drugsbeleid. Vertegenwoordigers van tientallen maatschappelijke organisaties uit Europa en daarbuiten woonden de conferentie bij. Het werd duidelijk dat de VN-drugsverdragen, die de geest van de Amerikaanse *war on drugs* uitademen, aan een grondige herziening toe zijn. Kathalijne riep Nederland en andere EU-landen op om het onderwerp op de mondiale agenda te zetten. Daarnaast pleitte ze voor een pragmatischer beleid ten aanzien van coca- en opium-producerende landen. Een

verbod op het verbouwen van deze planten leidt tot ontwrichting van de plaatselijke economie. Een slimmere aanpak zou moeten bevorderen dat opium en cocabladeren gebruikt worden voor het maken van legale producten, zoals medicijnen en voedingsmiddelen.

Migratie

In 2006 bleef migratie een actueel thema. Het besef is toegenomen dat het vergrijzende Europa meer migranten nodig heeft om haar economie draaiende te houden. In de praktijk echter wordt migratie nog steeds voornamelijk als een probleem gezien.

Zuid-Europese landen als Spanje, Malta en Italië hebben te maken met een aanhoudende stroom van migranten die vanuit Afrika in gammele bootjes Europa proberen te bereiken. Velen laten daarbij het leven. Een nog grotere groep migranten, in meerderheid vrouwen, komt legaal de EU binnen, maar gaat illegaal aan het werk.

De EU heeft dit jaar enkele tientallen miljoenen uitgetrokken om haar buitengrenzen te versterken. Er is een nieuw agentschap opgericht, *Frontex*, om de bewaking van de buitengrenzen te coördineren. Ook Afrikaanse landen zoals Marokko en Mauritanië hebben geld gekregen om hun eigen grenzen beter te bewaken. Hierdoor wordt het voor mensen steeds lastiger om hun land te verlaten. GroenLinks maakt zich vooral zorgen om vluchtelingen die geen kans meer krijgen om in Europa asiel aan te vragen. Kathalijne heeft dit probleem aangekaart bij de Europese Commissie en de Raad van Ministers.

Het zeekerkhof dat ontstaat in de wateren rond Zuid-Europa en het circuit van illegale arbeid onderstrepen de noodzaak van een Europese aanpak van arbeidsmigratie. Kathalijne heeft een notitie geschreven om het debat binnen de Groene fractie te stroomlijnen en onze positie te verduidelijken. Daarin pleit zij ervoor om, naast permanente migratie, meer tijdelijke en circulaire migratiekanalen te scheppen. De rechten en plichten van arbeidsmigranten dienen op Europees niveau te worden vastgelegd, maar lidstaten behouden het recht om eigen quota's te stellen. Ook stelt Kathalijne vernieuwende maatregelen voor om herhaling te voorkomen van de fouten die in het verleden bij gastarbeidersprogramma's gemaakt zijn.

Tijdens een recente bijeenkomst in Berlijn heeft Kathalijne zich ingezet voor een gemeenschappelijk migratie-standpunt van de Europese groene partijen. Dat is inderdaad dichterbij gekomen. Hopelijk ligt er binnen twee maanden een breed gedragen visie.

De Europese Commissie komt in 2007 met voorstellen voor een gemeenschappelijk beleid ten aanzien van hoogopgeleide migranten. Wat GroenLinks betreft, moet dit het begin inluiden van een breder migratiebeleid. Het is bemoedigend dat de begrippen tijdelijke en circulaire migratie ook zijn opgenomen in de conclusies van de laatste eurotop van regeringsleiders.

Milieu en energie

Rusland schrikt er niet voor terug om de gas- en oliekraan dicht te draaien voor onwillige buurlanden die zij tot haar invloedssfeer rekent. Ook de doorvoer naar

Europa werd daardoor tweemaal onderbroken. Dat confronteerde de EU met haar afhankelijkheid van energie-importen uit instabiele regio's.

De rampzalige gevolgen van klimaatverandering kwamen in 2006 sterk in de publieke aandacht te staan, dankzij de film van Al Gore en het Britse Stern-rapport.

De Europese energiemarkt is formeel geliberaliseerd, maar van een vrije markt is nog lang geen sprake. Oligopolies maken de dienst uit. De gebrekkige marktwerking werd onder meer duidelijk uit het feit dat energiebedrijven de kosten van de hun toebedeelde CO₂-emissierechten kunnen doorberekenen aan hun afnemers. Zo boeken zij gratis extra winst.

Door deze drievoudige uitdaging – het klimaat redden, de energiezekerheid vergroten en een eerlijke markt organiseren - is het energievraagstuk bovenaan de Europese agenda komen te staan. De Europese Commissie heeft een reeks voorstellen gelanceerd om energiebesparing en duurzame energie te bevorderen, maar voor een werkelijke energierevolutie schieten zij tekort. Veel van de voorgestelde maatregelen moeten nog behandeld worden door het Europees Parlement. De Europese Groenen zullen er alles aan doen om het ambitieniveau in overeenstemming te brengen met de omvang van de uitdagingen. Daartoe heeft Kathalijne zich eind 2006 verzekerd van een plaatsje in de milieucommissie van het parlement.

Emissiehandel is het belangrijkste instrument van de EU om haar Kyoto-verplichtingen na te komen en haar afhankelijkheid van geïmporteerde energie te bevorderen. Eind 2006 dwong de Commissie een aantal lidstaten om minder CO₂-rechten toe te kennen aan hun industrie. Als zij deze lijn vasthoudt lijkt een functionerende koolstofmarkt van de grond te komen. Dat is van mondiaal belang. Ook de luchtvaart binnen, van en naar Europa zal over enkele jaren met een CO₂-plafond en verhandelbare emissierechten worden geconfronteerd, zo heeft de Commissie voorgesteld.

Eerlijke markt

De externe dimensie van energiezekerheid vergt allereerst een gemeenschappelijk Europees optreden ten aanzien van de belangrijkste energieleveranciers, Rusland in de eerste plaats. Elk voor zich zijn de EU-landen afhankelijk van Rusland. Als de EU met één stem spreekt is Rusland afhankelijk van de EU. Het land heeft op de korte termijn geen alternatieve afzetmogelijkheid voor zijn energierijkdom. Het kost de EU-regeringen nog altijd veel moeite om tot een gemeenschappelijke houding ten opzichte van Moskou te komen en zichzelf de politieke ruimte te verschaffen om de mate van samenwerking afhankelijk te stellen van de mensenrechtensituatie. Gelukkig slaagden de regeringsleiders erin om al te openlijke verdeeldheid te voorkomen tijdens hun mislukte top met Poetin in het najaar.

Het breken van de ongewenste marktmacht van met name Duitse en Franse energiebedrijven vergt dat de netwerken voor energietransport worden afgesplitst van de productie- en distributiebedrijven. Nederland is er op het laatste moment voor teruggeschrokken om voor de Europese troepen uit te lopen. De Europese Commissie heeft een duidelijke voorkeur voor splitsing, maar heeft helaas nu al een

terugvaloptie gepresenteerd die veel minder garanties biedt dat concurrenten en nieuwkomers eerlijke toegang krijgen tot de netwerken. Dat was geen slimme zet.

Lucht en chemicaliën

Andere belangrijke milieuwetten waarmee Kathalijne zich actief heeft bemoeid betreffen luchtvervuiling en chemische stoffen. De herziening van de Europese normen voor luchtkwaliteit biedt lidstaten eerder meer dan minder ontsnappingsmogelijkheden en geeft pas op langere termijn uitzicht op schonere lucht. Daar komt bij dat het Europees Parlement de auto-industrie meer tijd gegeven heeft om schonere motoren te produceren dan nodig is.

De verordening over chemische stoffen (REACH) is mondiaal gezien uniek, maar blijft ver achter bij haar oorspronkelijke ambities. Slechts 8.000 van de 100.000 bekende chemicaliën worden aangepakt. Chemische bedrijven mogen nog steeds kankerverwekkende en hormoonverstorende stoffen op de markt blijven brengen als zij de noodzaak daarvan kunnen aantonen. Van het uitgangspunt dat deze stoffen vervangen moeten worden door minder schadelijke alternatieven is weinig overgebleven.

Dienstenrichtlijn

Het Europees Parlement nam in november een sterk afgezwakte versie van de dienstenrichtlijn aan. Het oorspronkelijke, ultraliberale voorstel van oud-eurocommissaris Bolkestein was bij de eerste lezing in februari al ontmanteld. Toen schrapte het EP het omstreden 'land-van-oorsprong'-beginsel. Buitenlandse dienstverleners kunnen niet zomaar worden vrijgesteld van de regels van het land waarin zij werkzaam zijn, vond de meerderheid van het parlement.

Toch stemde de Groene fractie zowel bij de eerste als bij de tweede lezing tegen de richtlijn. In de eerste plaats omdat het parlement niet met een alternatief is gekomen voor het 'land-van-oorsprong'-beginsel. De vastgestelde richtlijn blijft onduidelijk over de eisen die overheden wel en niet kunnen stellen aan buitenlandse dienstverleners. Het Europees Hof van Justitie zal er vaak aan te pas moeten komen om conflicten te beslechten. Daarmee verzaakt de Europese politiek haar taak om heldere criteria te stellen en rechtszekerheid te bieden.

In de tweede plaats is de richtlijn nog steeds van toepassing op 'diensten van algemeen economisch belang'. Een aantal van deze diensten, zoals de gezondheidszorg, is weliswaar van de werkingssfeer van de richtlijn uitgezonderd. Maar het risico blijft bestaan dat lidstaten worden belemmerd in het stellen van regels voor sociale diensten zoals de kinderopvang. De Europese Commissie zegt wel dat de kinderopvang niet onder de richtlijn valt, maar uit de wetstekst blijkt dat niet. Het tekent de magere kwaliteit van dit compromis.

Democratisering

Het is al weer anderhalf jaar geleden dat de Europese Grondwet verworpen werd, maar helaas is nog steeds onduidelijk wat voor verdrag Nederland wel wil. Europa speelde ten onrechte geen rol in de verkiezingscampagne. Welke inzet de nieuwe regering ook kiest in de komende ronde van verdragsonderhandelingen, van draagvlak is zij allerm minst verzekerd. Andersom kunnen de kiezers die hun stem uitbrachten in het referendum – met name de nee-stemmers – voor akelige

verrassingen komen te staan. De meeste partijen lijken de roep om de EU grondiger te democratiseren dan de Grondwet deed te negeren. Europese burgers lijken eerder minder dan meer rechten te krijgen, nu de opname van het EU-grondrechtenhandvest in een nieuw verdrag ter discussie staat. Het pleidooi uit CDA-hoek om geen grondrechten op te nemen in een nieuw EU-verdrag lijkt vooral ingegeven door de wens om het nieuwe verdrag zo min mogelijk op een 'grondwet' te doen lijken, en aldus een nieuw referendum te voorkomen...

GroenLinks kiest wel voluit voor meer democratie en betere rechtsbescherming, samen met een betere afbakening van Europese en nationale bevoegdheden. Ter onderbouwing van die inzet, gekoppeld aan een lange-termijnvisie op de Europese integratie, publiceerden Eurodelegatie en Tweede-Kamerfractie in mei 2006 de notitie *Vrij Europees*. Deze kreeg intern veel weerklank. De belangrijkste voorstellen zijn opgenomen in het verkiezingsprogramma en ook overgenomen door de Europese Groene Partij. Helaas leidde de notitie evenmin als de voorzeten van andere partijen tot het maatschappelijk debat dat Europa verdient.

En verder...

... kreeg Kathalijne een zoon en Joost een echtgenote. Aan beide blijde gebeurtenissen zat een politiek tintje. Kathalijne greep haar zwangerschap aan om te pleiten voor een vervangingsregeling voor zwangere en zieke europarlementariërs. In samenwerking met de Tweede-Kamerfractie bereikte ze dat de belemmeringen voor zo'n vervangingsregeling in de Nederlandse wetgeving zijn weggenomen. Op Europees niveau wordt nog gewerkt aan een regeling.

Het huwelijk van Joost met de Turkse tv-journaliste Nevin Sungur kreeg veel aandacht van de pers. Het was een warm symbool van toenadering op een moment dat de Europees-Turkse betrekkingen bekoelden.

Kathalijne ging in op het verzoek om als ambassadeur op te treden voor *Mybody*, een campagne voor het seksueel zelfbeschikkingsrecht voor vrouwen. Daardoor was zij regelmatig in advertenties en spotjes te zien.

In de verkiezingscampagne voor de Tweede Kamer vervulde Kathalijne de rol van presentator van *Femke on tour*. Joost greep de kansen om GroenLinks te profileren in de kwestie-Turkije, onder meer tijdens een tv-debat met Geert Wilders.

De Eurodelegatie zag in 2006 één medewerker vertrekken. Voorlichter Wilmer Heck ging schrijven voor het nieuwe ochtendblad *nrc.next*. Anita de Horde nam zijn plaats in. Inmiddels loopt er weer een sollicitatieprocedure, want onze steun en toeverlaat Jacqueline Cremers heeft besloten ons te gaan verlaten. Wij zullen haar organisatietalent, werklust en optimisme missen.

Wat we nog meer deden in 2006 valt te lezen op onze website www.groenlinks.nl/europa. Voor een meer persoonlijk getint commentaar op de Europese en Nederlandse politiek heeft Kathalijne zich in de blogosfeer begeven. Haar scherpe blogjes zijn te lezen op <http://kathalijnebuitenweg.hyves.nl>

Kathalijne Buitenweg en Joost Lagendijk, januari 2007